

Kivonatos ismertetése

a kereszturi kör 1875. sept. 23-án és oct. 27-én tartott rendkívüli közgyűlési jegyzőkönyvének.

Miért tartottunk ily rövid idő alatt két közgyűlést? Véleményadás végett közöltetvén az egyházi képviselő tanács által elvileg elfogadott egy „általános nyug- és segély intézetre“ vonatkozó javaslat, e vélemény könnyebb eszközölhetése végett az első gyűlésből egy bizottság neveztetett ki, s hogy e bizottság munkáját béterjeszthesse, kellett a második gyűlést megtartani.

Kisebb nagyobb fontosságú aprólékos tárgyak voltak: mult közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása, jegyzői felesketés, a maroskör f. é. jul. 29-én tartott közgyűlésének az „általános nyug- és segélyintézetet“ tárgyzó javaslatra adott véleménye, a nméltóságú m. k. földmivelés- ipar- és kereskedelmi miniszternek a faiskolák és befásítás ügyében 21,227—1874 számú leirata, a szabédi tűzkárt szenvedett és abásfalvi új templomot építő ekklezsiák segélyezési ügye, a „Dávid Ferencz alapítvány“ pártolása, az isk. tanítóknak a közgyűlésen leendő nyilvános felesketését tárgyzó indítvány, kolozs-vári állami tanítóképezde ig. tanára Paal Ferencz „Iskolánk és az egészségtan“ czimű munkájának felmutatása és ajánlása, és torocz-koi pap és aranyostordaköri esperes Koronka Antal Bozsla Ferencz felett tartott emlékbeszédének kiosztása, sat.

Köz-megütkezéselt keltett a maroskör f. é. jul. 29-én tartott közgyűlésének átirata, mely feleletül szolgál azon korábbi átiratunkra, melyben felhívtuk volt a marosköri közgyűlést, hogy egy a szervezeti javaslat teljes életbeléptetését tárgyzó s általunk köztetszessel fogadott indítványt tanácskozása tárgyává téve elfogadni, s ennek kívánatához képest a szervezeti javaslat teljes életbeléptetésére vonatkozólag az egyházi felsőbbséghez kérelmet írni ne terheljessék.

Az érdekelt átirat szerint indítványunk nem kis mértékben ki van vetköztetve eredetiségéből, és vagy a fitymáló negédeség, vagy jól át nem értés, vagy a hasznos újítások iránt ellenszenvvel viseltető megcsökönösödés oly színekkel ecsetelte azt, melyek reá nem illenek, annál is inkább, mert ama színek árnyalatából népünkre és papságunkra is esik egy oly sötét sugár, mely nem illeti meg őket, hanemha a túlfeszített festői képzelet ábrándjai képesek azt reájuk „mázolni;“ s éppen ezért ohajtandó lett volna a nyilvánosság előtt nem szellőztetni, mert a kik tán kancsal pillantásokat vetnek reánk, meglehet egész vallásfelekezetünk ábrázatján látni fogják e „mázat“.

Ugyanis: az érdekelt indítvány nem állítja, hogy van unitárius hierarchia, hanem azt mondja, hogy belső emberek és ekklezsiák felett csupán belső emberekből alakult gyűlések által hozandó határozatok és ítéletek hierarchiára mutatnak. S vajon nem így van-e? sőt nem így lenne-e akkor is, ha legfeunebb 10 számból álló világ egyházi tanácsosaink 40—60 egyházi személylyel szemben legpontosabban megjelenének is közgyűléseinken? A szavazó urna mindig nekünk adná az előnyt s a nép így szólna: oda hasztalan folyamodol, mert egyik varju a másiknak nem vájja ki szemét; de ha választott képviselő által venne részt a határozásokban és ítéletekben, erre nem lenne oka. Minden ekklezsia értelmesebb választott képviselői megjelenének a közgyűléseken, látnák a tanácskozások menetét, beleszólnának az egyes ügydarabok elintézésébe, figyelmök ébredne, érdekeltségök fokozódnék, otthon elmondanák a hallott és viselt dolgokat, a nép is kezdene ébredni, érdeklődni sokkal inkább, mint mostani rendszerünk mellett; mert igenis „nincs okunk vádolni dicső elődeinket, hogy rossz közigazgatást hagytak volna hátra,“ de hagytak olyant, mely örök ideig meg nem állhat; mert változik a világ, és változtat minket is, és változtatja mindazon intézvényeket, melyek a társadalom egyes közegei működésének határt és irányt szabtak, s mint mindenütt, úgy az egyházi életben is a változások árjába fül mindazon vallásfelekezet, mely intézményeiben a haladó korrallal párhuzamot tartani nem akar; és éppen azért kell ohajtanunk a képviseleti rendszert, hogy ne legyünk dicső elődeinknek, kik az a dott viszonyok közt eszközölni siettek a lehető jót, méltatlan utódai. Ne csak

a templomba hívjuk a népet, hanem a tanácsstermekbe is; ne csak imádkozásra budítsuk, hanem tevékenységre is, mert az imádság egymagára bigotteriát szül, míg tevékenységgel párosulva előhaldást felvirágzást támaszt, mint mindenütt, ugy egyházi életünkben is. Ha mindig csak akkor keressük fel a népet, mikor zsebére szükségünk van, de a kiróvás szükségének és módozatának meghatározásába bé nem bocsátjuk, a nép öntudatra emelkedhetik s így fellehet: de me, sine me történt, nem fogadom el. Ilyszerü gondolatok vezethették az egyh. képv. tanácsot a szervezeti javaslat megteremtésére, s ha ez elvek lettek volna irányadói a marosköri közgyűlésnek is, akkor tán nem lett volna „nevetségés“ az érdekelte indítvány e passusa; vagy ha igen is, meglehet csak azok előtt, kik tán kilátással bírván az egyházköri hivaltalság lépcsőjének legmagasabb fokára egyetlen lépéssel feljutni, kedvök lenne innen octroy határozatokkal munkálni a helybenmaradás állapotát.

Alap nélküli azon állítás, mintha az „áspirált képviselőlet“ köztünk eleitől fogva létezett volna tetteleg és léteznék ma is, mert midőn egy közigazgatási vagy törvénykezési testület önmaga alkotja magát, még nem képviselőleti rendszer; de az akkor, ha a népválasztott képviselőiből alakul, és nem azért is, mert maga az érdekelte átirat is alább így contradikál: „hiszszük, hogy eljövend a készség ideje, s meg lesz a képviselőlet nemcsak papiron, de tetteleg és valóban is. Mindnyájan tudjuk, hogy a fő és- képviselőleti tanácsok miként alakulnak; ugy t. i. hogy Pál feláll s ajánlja Pétert, s Péterből lesz egyházi tanácsos¹⁾, tehát önmaguk alkotják önmagukat; de alkotják egyszersmind az egyházköri közgyűléseket is, a menyinyiben minden egyházi tanácsos tagja egyszersmind a köri közgyűlésnek. E mellett minden pap és tanító tagja levén a köri közgyűlésnek, ezeket is az egyházi felsőbbtség nevezi ki s egyszersmind teszi tagjaivá a köri közgyűlésnek. A ki erről azt mondja, hogy ez az „áspirált képviselőlet“, annak a képviselőletről anynyi fogalma van, mint Mózes prófétának volt a Zugsführerségről (mozdonyvezető).

Sajnos és egész egyházunk jövőjére nem kis káros befolyás-

¹⁾ Az egyházi tanácsosok ajánlására sem Péternek, sem Pálnak nincs joga; mert ez egyedül az elnökök joga, a kik rendesen az esperes urakkal consultálva teszik meg ajánlatukat, s ha valakinek az ajánlat ellen kifogása volna, titkos szavazást is kívánhat. Nem állítjuk, hogy ez az eljárás a képviselőleti rendszer eszméjének megfelelő; de a közlőétől mégis különbözik. Szerk.

sal lenne, ha csakugyan igaz volna amaz „első ember és mégis az én szolgám“ légből kapott, előttünk merőben ismeretlen példabeszéd. Legalább kereszturi egyházkörünkben egészen más viszony áll fenn a pap és hallgatói között. Mi sokkal inkább át vagyunk hatva a kötelesség érzettől, és népünk sokkal nagyobb tisztelettel viseltetik hivatalunk magazztossága iránt, mintsem a confidencia ily kifejezéseire vetemedni elég oka volna. Mi hát ez alaptalan állítást magunk és hiveink nevében merőben visszautasítjuk, s nem tekintjük egyébnek, mint a desperatio agyrémének. A mi tán így lehet Rómában, nem következik, hogy így legyen Avignonban is. S ha így volna is, szabad-e Krisztus vitézeinek e sötétségszülte balvéleményekkel szemben gyáván kapitulálni? Nem nekünk kell a nép előítéletei közé alábocsátkozni, hanem a népet kell önmagunkhoz felmelni, ez korunk jelszava.

Nem tagadjuk, hogy a páritás elve nagy mértékben megnehezítené a szervezeti javaslat életbe léptetését, de határozottan állítjuk, hogy még sem emelne oly nagy barrikád, melyen áthatolni ne lehessen. Lennénk bár amugy kétannyian, mint így vagyunk, minden gyülekezet temploma elég tágas volna arra, hogy tanácskozássra befogadjon, tehát nem kellene szabad ég alatt tanácskozni. A közétkezésnél ne üzzünk fényt, hanem az állítólagosan „tengődő és rongyos papság“ elégedjék meg oly korlátolt étkezéssel s hozzá egy szokatlan fertály borral, milyennel saját házánál élni kárhóztatva van „a nép ingyen kegyelméből“; s ha e közétkezések merőben kimaradnának is, van minden ekklézsiánknak anynyi hajléka, ügy- és vendégszeretete, hogy mindenik, külön két huszannégy óráig, egy pár egyénnek teljes ellátást adni szerencsésjének tartaná, tehát szükségtelen volna a központosítás. Mi hiszszük, hogy ez nálunk így jó lenne és sikerülne. Így alkalmaztatva a dolgot, a pénzhiány sem lenne oly rettenetes ijesztő kísérlet, az eredmény pedig hasonlíthatatlanul több. A pénz még nem minden, de minden az ügybuzgalom és kitartás. Ha ezek megvannak, meg lesz a pénz is. Ha vízbe nem megyünk, soha nem fogunk úszni tudni; ha nem kezdünk, soha véget nem érünk. Ha kicsinylőleg eldobjuk a nép iránti bizalmunkat, ha saját erőnk paizsát öntudatosan szegre akasztjuk, vagy ezeket egyesítve saját érdekeink érvényesítésére igyekezünk felhasználni, anyui mint jövőnk sirjának megásásában közre munkálni s az élnetlenség bélyegét sütni egyházunkra.

Nagy mértékben sajnáljuk, hogy maroskör e tárgyban velünk szemben ellenvéleményt táplál akkor, mikor hazánkban az ország- és községházakban, a többi protestáns felekezetek kebelében, nálunk is több egyházkörök tetteles pártolásában, sőt a közvélemény nyilatkozataiban is minden ez ügyre vonatkozó körülmény mellettünk szól. Az ily adott véleményekben találjuk meg már okát annak, hogy egyházi kormányunk a szervezeti javaslat életbe léptetésétől oly igen óvakodik¹⁾; pedig népünk a politikai téren nagyon is hozzá van szokva az újításokhoz, s az egyházi téren is várna már valamit. Az udvarhelyi körben már évek óta fennáll a képviselői rendszer, pedig ott is ép oly „tengődő és a nép ingyen kegyelméből élő rongyos papság“ van, mint a maroskörben. Nem egyszer volt szerencsénk több udvarhelykörü világi képviselővel találkozni és gyönyörködni, hogy épen úgy ismerik viszonyainkat, úgy érdeklődnek közügyeink iránt, mintha megyés papok volnának, míg nálunk a világi elem — kevés kivétellel — nagyokat ásít, mert nem érdekes a társalgás tárgya.

Különben béke velünk. A hagyományos unitárius egyetértésnek és öszszetartásnak nem szabad lazulni²⁾.

Felolvastatott a Felső-Fejérvör 1875. jun. 1-én tartott közgyűlésének átirata, melyben egyházkörünkkel tudatja, hogy az egyh. képv. tanács által közzétett szervezeti javaslatot még 1872-ben pártolta és elfogadta. Ma is ugyanazon indokok alapján az általunk megküldött indítványt elfogadja, s annak kívánatához híven az egyh. képv. tanácshoz fel is irt. Ezen átirat örömmel fogadtatván, a pártolásért köszönetet szavazunk, s a hasonló hivatalos érintkezéseket jövőre nézve is fentartandónak véleményezzük.

Elnök afia felmutatta a dunamelléki helv. hitvallásu egyházkerület f. é. névtárát és f. é. máj. 22-ik s következő napjain tartott közgyűlésének jegyzőkönyvét, melyek az egyh. képv. tanács által egyházkörünk esperesti levéltára számára is megküldettek. Közgyűlésünk a közöröm és kedves meglepetés érzületével fogadta a

¹⁾ Ez óvakodása csak azt teszi, hogy ily fontos lépést nem akar elharmarkodni. — Szerk.

²⁾ Isten mentsen, hogy a béke megzavarása és az öszszetartás meglazulása nélkül véleményünket se nyilváníthassuk. Ez anynyi volna, mint hogy azoknak kedvéért mindnyájan hallgassunk; pedig az Istenről az van írva, hogy a mikor a világot teremtette, szólott: „hogy légyen világosság“. Szóljunk hát és vitatkozzunk mi is, mert csak így jutunk a jótól a jobbhöz. A fenforgó kérdésre nézve mi is abban a véleményben vagyunk, hogy ha a főtanács már az á-t kimondotta, előbb utóbb kimondja a b-t is. — Szerk.

megjelölt küldeményeket, s midőn egyfelől köszönetét fejezi ki a nagyra becsült figyelemért, úgy tekinti egyszersmind azt, mint a keresztényi testvéries bizalom és szeretet nyilvánulását. Így . . . . . így jőjenek minél gyakrabban a kalapácsütések ama válaszfal szétrombolására, mely a ker. felekezeteket egymáshoz közelíteni oly nehezen engedte; így tágasuljon időnként ama tér, mely idvezítőnknek, mint egy pásztorunknak nyája befogadására egy akolul fog szolgálni. Meghatározottat, hogy az azokkal való megismerkedés végett mind két darab köröztessék, és azután az esperesti levéltárba fognak elhelyeztetni.

Az általános „nyug- és segélyintézetre“ vonatkozó bizottsági vélemény béható tárgyalása és megbirálása után következő végleges vélemény állapított meg:

1.) Az I-ső szakasz azon tételét illetőleg, miszerint a z i n t é z e t h i v a t á s a 65 é l e t é v ö k e t b é t ö l t ö t t b e l s ő e m b e r a f i a i s z á m á r a n y u g d i j t n y u j t a n i, a készítendő alapszabályokban határozottan kifejezendő, hogy azok, kik a 65 év betöltése után munkaképesek, részesülnek-e nyugdíjban? s ha ezt élvezni akarják, azonnal kötelesek-e nyugalomra lépni?

2.) A II-ik szakasz 2-ik pontjára vonatkozólag véleményeztetik, hogy az isk. tanítók közül csak azokra nézve legyen kötelező ez intézetbe béállani, kik az állami nyugdíj-intézetnek nem tagjai, mert ellenesetben a kettős tagsági díj fizetése által az illetők anyagi viszonyaikhoz képest tulságosan lennének terhelve, sőt fizetéseképtelenségi eset is fordulhatna elő.

3.) A III-ik szakasz 1-ső pontjában megállított 5 frt. tagsági díjt igen magasnak tartjuk azon belső emberekre nézve, kik a legcsekélyebb jövedelmű ekklézsiákban hivataloskodnak. E tekintetben véleményezzük, hogy belső embereiknek a legcsekélyebb évi jövedelmet adó ekklézsiák kiszemelendők, s az azokban szolgáló belső emberek csak 2 frt. 50 kr. tagsági díjt fizessenek, s az ez által előállandó hiány vagy pótoltsák az államsegélyből, vagy a 15 évi határidő egy pár évvel hosszabbítottassék meg, önként értetődővén. hogy az ily belső emberek is egyenlő nyugdíjban részesüljenek az 5 frt tagsági díjt fizetőkkel.

4.) Viszont a III-ik szakasz 2-ik pontja, mely szerint az ekklézsiák együttesen 400 frtot fizessenek évenként, jól megfontolandó; mert a középtanodai törvényjavaslat életbe léptetése, vagy az államsegély netaláni megvonása eseteiben viszont önerőnkre leszünk

utalva, s vajon akkor ekkleziáink közpénztárai képesek lesznek-e a terheket minden irány felé emelni?

5.) Csakugyan a III-ik szakasz 3-ik pontjának **a.** betűje alatti ide módosítandó: Minden megkeresztelt gyermek után kötelesek a szülők 30 krt fizetni, s ebből 10 kr. a nyug- és segélyintézet javára beszámítandó, mely esetben a keresztelési díj egyformásítása egész egyházunkban törvényre emelendő lenne.

6.) Megint a III-ik szakasz 3-ik pontjának **b.** és **c.** betűje alatti összegek megcserélendőek lennének úgy, hogy minden házasság alkalmával 1 frt. fizetendő, mivel a sokszor tetemes összegre menő lakadalmi költségből enynyi nagyon könnyen elszakítható; pecsétváltás alkalmával pedig elég lenne 30 kr, mivel a váló perek csak most terheltettek meg nem kis mértékben a bélyegilletékekkel. Különbben is az emberi természet a lakadalmi örömben fogékonyabb az áldozatkészségre, mint az elválás bánatában.

7.) A IV-ik szakaszra általában azt véleményezzük, hogy a központi kezelő bizottmánynak a környéki három tagu bizottságok is tagjai legyenek. Nagyon természetes, hogy azok gondja lesz ez esetben az egymással érintkezés módozatait kitalálni és megállítani. Végül

8.) Határozottan kívánjuk, hogy ezen nyug- és segélyintézet életbe lépése esetében a kepe harmadával való nyugdíjazás azonnali eltörlése meghatározassék.

Egyebekben az illető javaslatot helyeseljük, elfogadjuk, és a fennebbi vélemény tekintetbe vételével életbe léptetendőnek nyilváníthatjuk és óhajtjuk.

A mi pedig köri gyámodai alapunkat illeti, erre nézve közgyűlésünk annak az általános nyug- és segélyintézet számára leendő átadására teljes készséget véleményez következő feltételek mellett:

a.) Ha a többi egyházkörök is ugyanezt teszik saját gyámodai alapjokkal, ide nem számítva a tanári nyugdíj alapot.

b.) Azok, kik az általános nyug- és segélyintézetnek szabály szerint tagjai nem lehetnek, de köri gyámodáinknak jelenleg részvényesei, befizetett részvényeiket 12%-os kamatjaikkal együtt viszszakapják.

c.) Az önkéntes adakozások is, ha netalán az illetők kívánják, 12%-os kamatjaikkal együtt viszszakfizetendőek.

d.) Az így eszközölt viszszakfizetések után megmaradt és átadandó összeg, belé számítva annak eddigi kamatait is, addig míg éri, fedezze környéki belső embereink évi részvényeit.

Raffaj Domokos.